

Rekomendacja 1. Budować kulturę wokół relacji i wspólnego działania

Najsilniejszym wnioskiem płynącym z diagnozy jest znaczenie relacji społecznych. Zarówno młodzież, jak i dorośli mieszkańcy wskazują, że najważniejszym elementem czasu wolnego jest możliwość spotkania z innymi ludźmi. Kultura jest dla mieszkańców przede wszystkim okazją do bycia razem, rozmowy, integracji i wspólnego przeżywania różnych doświadczeń. Oznacza to, że projektując działania warto stawiać nie tylko na atrakcyjny program, ale przede wszystkim na tworzenie przestrzeni do spotkań, dzięki którym można budować społeczność wokół BCKiP i integrować ją wzajemnie.

Przykładowe działania:

- pikniki sąsiedzkie,
- rodzinne gry terenowe,
- spotkania międzypokoleniowe,
- wspólne świętowanie lokalnych wydarzeń,
- działania integrujące mieszkańców różnych miejscowości,
- kluby zainteresowań i grupy nieformalne,
- wydarzenia budujące kulturę poprzez spotkania, aktywności sportowe, rekreacyjne.

Rekomendacja 2. W większym stopniu angażować mieszkańców jako współtwórców działań

Diagnoza pokazała, że w gminie funkcjonuje wiele osób posiadających pasję, wiedzę i doświadczenie, które mogą wzbogacać lokalne życie kulturalne. Wskazują aktywności od rękodzieła, muzyki i fotografii po ogrodnictwo, gotowanie, historię lokalną, sport, majsterkowanie czy aktywności związane z naturą.

Jednocześnie mieszkańcy rzadko postrzegają siebie jako osoby współtworzące kulturę. Warto wzmacniać model kultury opartej na lokalnych zasobach i angażować mieszkańców nie tylko jako uczestników, ale także jako osoby dzielące się wiedzą, doświadczeniem i umiejętnościami.

Przykładowe działania:

- mikrogranty dla mieszkańców,
- projekty realizowane wspólnie z sołectwami,
- lokalne grupy robocze współtworzące wydarzenia.
- cykl „Mieszkańcy z pasją”,
- warsztaty prowadzone przez mieszkańców,
- lokalne targi zainteresowań,
- spotkania inspiracyjne,
- prezentacje hobby i talentów mieszkańców.

Rekomendacja 3. Tworzyć przestrzenie dedykowane wyłącznie młodzieży

Badanie młodzieży pokazuje, że młodzi mieszkańcy potrzebują nie tylko zajęć, ale również miejsc, w których mogą swobodnie przebywać ze swoimi rówieśnikami. Obecnie ich życie społeczne koncentruje się głównie wokół boisk, podwórek, jeziora i domów znajomych. Młodzież wyraźnie sygnalizuje potrzebę miejsca, które byłoby otwarte, przyjazne i dostępne po szkole. Ważne, by było to miejsce w możliwie jak największym stopniu projektowane i tworzone przez młodzież.

Ogólnopolskie doświadczenia zebrane przez Narodowe Centrum Kultury w publikacji „Animacja + Młodzież” (2024) pokazują, że skuteczne działania skierowane do młodzieży opierają się na współtworzeniu. Młodzi ludzie chętniej angażują się w projekty, gdy mają wpływ na ich temat, przebieg i sposób realizacji. Nie chcą być wyłącznie odbiorcami gotowej oferty, ale współautorami działań.

Na znaczenie dostępnych i przyjaznych miejsc dla młodych ludzi zwracają uwagę badania Fundacji Stocznia dotyczące młodzieży z małych miejscowości. Autorzy raportu „Ważni ludzie z małych miejsc. Głosy młodzieży z małych miejscowości” (2025) pokazują, że młodzi często nie widzą dla siebie odpowiednich przestrzeni do aktywności i spotkań, a część istniejących działań postrzegają jako skierowane do innych grup wiekowych. Raport podkreśla również znaczenie słuchania głosu młodzieży i uwzględniania ich perspektywy przy projektowaniu lokalnych działań. W praktyce oznacza to potrzebę tworzenia miejsc, które nie są wyłącznie przestrzenią zajęć, ale pozwalają młodym ludziom spotykać się, rozwijać zainteresowania, budować relacje i realizować własne inicjatywy.

Przykładowe działania (które docelowo powinny być konsultowane z młodzieżą):

- młodzieżowa strefa w BCKiP albo w jej jednostkach,
- otwarte popołudnia bez konieczności uczestniczenia w zajęciach,
- klub planszówek,
- turnieje gamingowe,
- wieczory filmowe,
- spotkania organizowane przez samą młodzież.

Rekomendacja 4. Traktować młodzież jako partnerów w planowaniu oferty

W badaniach młodzi ludzie bardzo precyzyjnie określali swoje potrzeby, pomysły oraz oczekiwania wobec domu kultury. Pokazuje to, że posiadają potencjał do współtworzenia działań i podejmowania odpowiedzialności za ich realizację. Warto odejść od modelu, w którym oferta jest przygotowywana wyłącznie dla młodzieży, na rzecz modelu tworzonego wspólnie z młodzieżą.

Jak podkreślono w raporcie „Kultura w życiu dzieci i młodzieży” (NCK, 2023), „młodzi ludzie chcą uczestniczyć w działaniach kulturalnych, gdy czują, że mają na nie wpływ, a relacja jaka łączy ich z prowadzącymi opiera się na wzajemnym szacunku”. Oznacza to, że skuteczna oferta dla młodzieży nie powinna koncentrować się wyłącznie na atrakcyjnych zajęciach, ale również na budowaniu relacji z rówieśnikami oraz obecności inspirujących dorosłych, którzy traktują młodych ludzi po partnersku.

Przykładowe działania:

- młodzieżowa rada przy BCKiP,
- młodzieżowe zespoły projektowe,
- budżet młodzieżowych inicjatyw,
- wspólne planowanie wydarzeń,
- szkolenia lidarskie dla młodych mieszkańców.

Rekomendacja 5. Rozwijać ofertę odpowiadającą na różnorodne zainteresowania mieszkańców

Diagnoza pokazuje bardzo dużą różnorodność zainteresowań mieszkańców. Dotyczy to szczególnie młodzieży, która obok sportu i gier komputerowych wskazuje teatr, fotografię, muzykę, gotowanie, rękodzieło, projektowanie, szachy, sztuki walki czy działania techniczne. Warto rozwijać ofertę, która odpowiada na tę różnorodność.

Przykładowe działania:

- warsztaty fotograficzne,

- zajęcia muzyczne,
- kursy kulinarne,
- warsztaty rękodzielnicze,
- zajęcia techniczne i majsterkowanie,
- nauka gry na instrumentach,
- zajęcia taneczne,
- szachy i gry strategiczne,
- działania sportowe (dobrą praktyką jest współpraca instytucji kultury z grupami sportowymi, włączanie się z działaniami artystycznymi i budowania kultury na np. kulturze kibiców sportowych, miłośników danej dyscypliny – przykład: Domu Kultury w Chełmży podczas realizacji zeszłorocznej edycji programu Bardzo Młoda Kultura).

Rekomendacja 6. Wykorzystywać lokalną przyrodę jako naturalną przestrzeń kultury

Jednym z najważniejszych zasobów gminy są jeziora, lasy, tereny rekreacyjne i krajobraz Borów Tucholskich. Mieszkańcy bardzo często wskazują aktywności związane z naturą jako element codziennego życia.

Kultura może w większym stopniu wychodzić poza budynki i wykorzystywać potencjał lokalnego krajobrazu.

Przykładowe działania:

- kino plenerowe,
- plenery malarskie,
- rajdy rowerowe,
- spacer historyczne i przyrodnicze,
- warsztaty przyrodnicze,
- gry terenowe,
- aktywności survivalowe – łączące aktywność fizyczną z przebywaniem na świeżym powietrzu,
- budowa razem z młodymi mieszkańcami dostępnego małego gaju albo parku linowego w sposób nie wymagający atestów i dużych nakładów finansowych (dobra praktyka DK w Strzelnie w trakcie jednej z edycji programu Lato w teatrze),
- różnego rodzaju wydarzenia nad Jeziorem Bysławskim,
- warsztaty fotograficzne w terenie.

Rekomendacja 7. Odkrywać i promować lokalne historie oraz tożsamość miejsca

Diagnoza pokazała, że mieszkańcy lepiej rozpoznają lokalnych ludzi i miejsca niż historie, legendy czy opowieści związane z gminą. ale znacznie rzadziej odwołują się do historii, legend czy opowieści związanych z gminą. Jednocześnie lokalna historia i dziedzictwo mogą być ważnym zasobem budującym tożsamość mieszkańców.

Warto rozwijać działania, które pozwolą odkrywać lokalne dziedzictwo i angażować mieszkańców w opowiadanie historii swojej miejscowości.

Przykładowe działania:

- dożynki jako święto rolnicze,
- archiwum społeczne,
- zbieranie wspomnień mieszkańców,
- wystawy lokalnych historii,
- spacer historyczne,

- projekty dla różnych grup mieszkańców (młodzież mogłaby realizować je z pomocą charyzmatycznych nauczycieli),
- publikacje o miejscowościach gminy, o lokalnych legendach, opowieściach i postaciach tworzone wspólnie z mieszkańcami i regionalnymi historykami (także spoza Lubiewa)
- projekty historii mówionej,
- archiwum społeczne,
- spacer historyczne,
- wystawy lokalnych historii prezentowane blisko mieszkańców, a nie tylko w siedzibie BCKiP.

Rekomendacja 8. Wzmacniać ofertę opartą na codziennych pasjach mieszkańców

Jednym z najciekawszych wniosków z diagnozy jest fakt, że mieszkańcy nie oddzielają wyraźnie kultury od codziennych zainteresowań. Wędkarstwo, gotowanie, ogrodnictwo, jazda konna, motoryzacja czy majsterkowanie są dla nich równie ważne jak tradycyjnie rozumiane działania kulturalne. Warto wykorzystać ten potencjał.

Przykładowe działania:

- warsztaty kulinarne,
- spotkania wędkarskie,
- rodzinne wydarzenia ogrodnicze,
- warsztaty majsterkowania,
- lokalne targi pasji i zainteresowań.

W publikacji „Oswajając zmienność. Kultura lokalna z perspektywy domów kultury” (NCK, 2019) zwraca się uwagę, że współczesne instytucje kultury coraz częściej odchodzą od modelu skupionego wyłącznie na sztuce i wydarzeniach artystycznych. Ważnym zadaniem staje się wspieranie aktywności mieszkańców, integrowanie społeczności oraz tworzenie przestrzeni do rozwijania zainteresowań i oddolnych inicjatyw. Oznacza to, że równie wartościowym działaniem kulturalnym jak koncert czy spektakl może być sąsiedzki rajd rowerowy, warsztaty kulinarne czy wspólne działania wokół przyrody i lokalnego dziedzictwa. Takie inicjatywy odpowiadają na realne zainteresowania mieszkańców i wzmacniają ich zaangażowanie w życie lokalnej społeczności.

Rekomendacja 9. Rozwijać działania w całej gminie, a nie tylko w Lubiewie

W badaniu wielokrotnie pojawiały się oczekiwania dotyczące obecności działań kulturalnych w różnych miejscowościach gminy. Mieszkańcy wskazywali znaczenie świetlic wiejskich, szkół i lokalnych przestrzeni. Dostępność geograficzna oferty jest szczególnie ważna dla dzieci, młodzieży i seniorów, którzy mierzą się z wykluczeniem komunikacyjnym.

Przykładowe działania:

- mobilne warsztaty,
- objazdowe kino,
- działania rotacyjne w świetlicach,
- bardzo lokalne festyny i wydarzenia tematyczne,
- program „BCKiP bliżej mieszkańców”.

Rekomendacja 10. Rozwijać współpracę lokalnych instytucji i organizacji

Diagnoza pokazuje, że potencjał społeczny gminy jest rozproszony pomiędzy szkoły, OSP, KGW, biblioteki, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne oraz aktywnych

mieszkańców. Skuteczny rozwój kultury wymaga budowania partnerstw i wspólnego planowania działań. Duży potencjał tkwi w łączeniu tych środowisk wokół wspólnych inicjatyw. Rolą BCKiP może być nie tylko organizowanie wydarzeń, ale także inicjowanie współpracy, wspieranie mieszkańców w realizacji pomysłów i tworzenie przestrzeni do wspólnego działania, wsparcie w koordynacji.

Przykładowe działania:

- regularne spotkania partnerów lokalnych,
- wspólne kalendarze wydarzeń,
- projekty realizowane przez kilka podmiotów jednocześnie,
- lokalne fora aktywności społecznej,
- inicjatywy oddolne mieszkańców,
- konkursy na lokalne projekty,
- partnerstwa między organizacjami, np. wymienianie się działaniami i zasobami między sąsiadującymi miejscowościami i wsiami,
- działania tworzone wspólnie przez mieszkańców i instytucje.

Tak rozumiana kultura staje się nie tylko ofertą wydarzeń, ale też narzędziem budowania wspólnoty, wzmacniania lokalnej aktywności i rozwijania potencjału mieszkańców gminy.

Autorzy cytowanej publikacji „Oswajając zmienność” podkreślają znaczenie „budowy więzi społecznych” oraz wskazują, że lokalny kapitał społeczny opiera się na relacjach, współpracy i zaangażowaniu mieszkańców we wspólne działania. W publikacji pojawia się również stwierdzenie: „wspólnota to działanie”, które dobrze oddaje rolę lokalnych instytucji kultury jako miejsc tworzenia relacji i wzmacniania więzi społecznych.

Rekomendacja 11. Komunikować kulturę językiem korzyści i doświadczeń

Młodzież oraz część dorosłych mieszkańców wskazywała media społecznościowe jako podstawowe źródło informacji. Warto zainwestować w płatne ogłoszenia w mediach społecznościowych, by skuteczniej docierać do mieszkańców i profilować komunikację do różnych grup odbiorców. Jednocześnie skuteczna komunikacja nadal wymaga obecności w szkołach, świetlicach i przestrzeni publicznej. Warto rozwijać komunikację pokazującą nie tylko wydarzenie, ale również doświadczenie, jakie daje w nim udział. Komunikacja powinna być prosta, powtarzalna, prowadzona zarówno online, jak i offline.

Przykładowe działania:

- promocja oparta na historiach mieszkańców,
- relacje wideo z wydarzeń,
- młodzieżowi ambasadorzy BCKiP, którzy prowadzą część komunikacji instytucji, mówiąc językiem swojej grupy wiekowej i projektując jej kształt i aspekt wizualny,
- większa obecność w różnych mediach społecznościowych, nie tylko na Facebooku, ale także na Tik Toku czy Instagramie,
- ścisła współpraca ze szkołami przy promocji działań.

Rekomendacja 12. Łączyć edukację, kulturę i rozwój kompetencji

Mieszkańcy poszukują nie tylko rozrywki, ale również możliwości uczenia się nowych rzeczy. Dotyczy to zarówno dzieci i młodzieży, jak i dorosłych. Warto rozwijać działania, które łączą kulturę z edukacją i praktycznymi umiejętnościami, nie zawsze ściśle związanymi z tradycyjnie rozumianą kulturą.

Przykładowe działania:

- warsztaty zawodowe i techniczne,

- spotkania z przedstawicielami różnych profesji,
- wizyty studyjne i wycieczki edukacyjne,
- kursy rozwijające kompetencje cyfrowe,
- warsztaty przedsiębiorczości i kreatywności.

Najważniejszym kierunkiem rozwoju działań kulturalnych w gminie Lubiewo powinno być wykorzystanie istniejących zasobów mieszkańców, wzmocnienie relacji społecznych oraz tworzenie przestrzeni, w których mieszkańcy nie tylko uczestniczą w kulturze, ale również ją współtworzą.